

HRVATSKI JEZIK

NASTAVNO PISMO

**ZA 2.RAZRED
TROGODIŠNJE STRUKOVNE ŠKOLE**

Škola za cestovni promet, Zagreb

Uvodna riječ

Pred vama je nastavno pismo „Hrvatski jezik“ za drugi razred trogodišnjih strukovnih škola, namijenjeno onima koji žele steći srednjoškolsko obrazovanje.

Ovo nastavno pismo obuhvaća sve potrebne sadržaje iz hrvatskoga jezika propisane nastavnim planom i programom za druge razrede srednje škole.

Vaši će vas nastavnici upućivati na dijelove teksta koji su značajni za određena poglavlja.

Na kraju svake cjeline nalaze se zadatci za samoprovjeru znanja uz upute na kojim stranicama možete pronaći točne odgovore, a na kraju svih sadržaja nalaze se ispitna pitanja. Ukoliko budete imali poteškoća u svladavanju određenih dijelova nastavnog gradiva obratite se svom predmetnom nastavniku koji će vam dati daljnje upute za rad i sve potrebne informacije.

Nadamo se da ćete ova književna znanja primijeniti kako biste poboljšali osobni i profesionalni položaj i lakše se snalazili u svijetu govorene i pisane riječi.

Sadržaj :

1. Barok u europskoj i hrvatskoj književnosti.....	4
1.1 Barok u europskoj i hrvatskoj književnosti-uvod.....	4,5
1.2. Ivan Gundulić. Dubravka.....	5,6
1.3. Zadatci za samoprovjeru znanja.....	7
2. Klasicizam i prosvjetiteljstvo.....	8
2.1. Klasicizam i prosvjetiteljstvo-uvod.....	8
2.2. Hrvatska književnost 18.st. M.A.Relković.....	8,9
2.3. Zadatci za samoprovjeru znanja.....	9
3. Romantizam.....	10
3.1. Romantizam u europskoj književnosti-uvod.....	10
3.2. Romantizam u hrvatskoj književnosti. Ivan Mažuranić....	10,11,12
3.3. Zadatci za samoprovjeru znanja.....	12
4. Realizam.....	13
4.1. Realizam u europskoj književnosti. Naturalizam.....	13
4.2. Protorealizam. August Šenoa.....	13,14,15
4.3. Realizam u hrvatskoj književnosti. Josip Kozarac.....	15,16
4.4. Zadatci za samoprovjeru znanja.....	17
5. Jezik.....	18
5.1. Morfologija.....	18
5.2. Sintaksa.....	19
6. Zadatci za provjeru znanja.....	20

1. BAROK U EUROPSKOJ I HRVATSKOJ KNJIŽEVNOSTI

1.1. BAROK U EUROPSKOJ I HRVATSKOJ KNJIŽEVNOSTI- UVOD

Barok je stil koji se javlja krajem 16.st. i traje tijekom 17.st. Barok je izraz katoličke obnove (protureformacija) koja se javlja kao reakcija na protestantizam, a cilj joj je učvrstiti i ojačati katoličku crkvu. Osniva se isusovački red; njihov zadatak bio je zaustavljanje širenja reformacije. Oni u školama koje otvaraju šire duh katoličke obnove. Barokni čovjek postaje podvojen između svoje svjetovne prirode i straha od smrti i vlastite prolaznosti. U književnim djelima to će biti čest motiv. Tematski dominira sklonost religioznoj tematici, a u stilu bujnost izraza i prenaplašena kićenost (gomilanje stilskih izražajnih sredstava). U hrvatskoj književnosti glavno je obilježje mnogocentričnost književnog života koji se razvijao u četiri književna kruga:

- 1) dubrovačko-dalmatinski (Ivan Gundulić, Ivan Bunić Vučić, Junije Palmotić)
- 2) ozaljski (F.K.Frankopan, Ana Katarina Zrinski, Petar Zrinski)
- 3) kajkavski (Juraj Habelić)
- 4) slavonski (Antun Kanižlić)

Pojavljuju se i jezikoslovna djela. Isusovac Bartol Kašić piše prvu hrvatsku gramatiku 1604., rječnike pišu Jakov Mikalja, Ivan Belostenec, Juraj Habelić)

LIRIKA

Nemoj, nemoj, ma Ljubice
bistrom viru virovati
u kom rajsko tvoje lice
općiš često ogledati!

ere neće, vjeruj meni,
dugo brijeme kazat tebi
medene usti, pram zlaćeni
i dvije zore zgara s nebi.

skoro, skoro promijeniće
vas tvoj ures i svu diku
tebe istu tebi skriće
da neć poznat tvu priliku.

bježi mlados, dni othode
vele brže, vele plaše
negli istoga vira vode
i sjena u njih kad se kaže.

(Nemoj, nemoj, ma Ljubice-I.B.Vučić)

Što je barok i kada se javlja?

Tematika baroka?

Koje su značajke baroknog stila?

Navedi književne krugove hrvatskog baroka!

Tko su autori rječnika i gramatike?

renesansni motiv

prolaznost

<p>Barok je bio najplodniji u lirici. Prevladavaju svjetovni, ljubavni motivi; još su prisutne veze s petrarkizmom, a od baroknog očituje se promišljanje o prolaznosti i kratkotrajnosti ovozemaljskog, o smrti, a u stilu bogatstvo stilskih sredstava. U europskoj književnosti dva su najpoznatija barokna pjesnika-talijanski pjesnik Giambatista Marino i španjolski Luis de Gongora, a u hrvatskoj književnosti Ivan Bunić Vučić. Zajednička je značajka njihova pjesništva neobična metaforika, usporebe, hiperbole...</p> <p><u>EPIKA</u> U baroknim epovima tema mora biti nacionalna i aktualna. Ep mora biti religiozno ispravan, a teze postavljene u epu moraju biti jasne. Najznačajniji predstavnik u europskoj književnosti je Torquatto Tasso koji je napisao ep od 20 pjevanja- Oslobođeni Jeruzalem. U hrvatskoj književnosti Ivan Gundulić napisao je , po uzoru na Tassa, ep Osman.</p> <p><u>DRAMA</u> Europska barokna drama prikazuje podvojenost između svjetovnog i onozemaljskog, a najznačajniji predstavnici su Španjolci Lope de Vega, Tirso de Molina i Calderon de la Barca. U Hrvatskoj se pišu stihovane tragikomedije sa sretnim završetkom. Predstavnik je Junije Palmotić.</p> <p>1.2. IVAN GUNDULIĆ. DUBRAVKA.</p> <p><u>IVAN GUNDULIĆ</u></p> <p>Ivan (Dživo) Gundulić, rođen je u Dubrovniku 1589., u staroj i uglednoj plemićkoj obitelji. Obavljao je više državnih dužnosti: bio je dva puta knez u Konavlima, sudac, senator i član Malog vijeća. Nije postao knez Dubrovačke republike, jer je umro godinu prije, nego što je formalno to mogao postati (bilo je nužno imati 50 godina). Pokopan je u franjevačkoj crkvi u Dubrovniku.</p> <p>Gundulić je svoju književnu djelatnost započeo s ljubavnom lirikom, ali je istodobno prerađivao talijanske mitološke drame. Ljubavne su mu pjesme izgubljene, a od deset drama sačuvale su se četiri i to ne u potpunosti: Arijadna, Prozerpina ugrabljen, Dijana i Armida. Kasnije, nakon te prve mladenačke faze, Gundulić je preveo sedam psalama i tiskao ih u Rimu 1621. pod naslovom Pjesni pokorne kralja Davida . Godinu dana kasnije objavljuje u Veneciji religioznu poemu Suze sina razmetnoga, slijedi pastorala Dubravka (prvi put izvedena 1628.) i nedovršeni ep Osman.</p>	<p>Kakvi motivi prevladavaju u baroknoj lirici?</p> <p>Navedi značajke barokne lirike?</p> <p>Kakav mora biti barokni ep? Navedi najznačajnije predstavnike!</p> <p>Nabroji predstavnike barokne drame!</p> <p>Koje sve dužnosti je Gundulić obnašao?</p> <p>Kakvim djelima Gundulić započinje svoj književni rad?</p> <p>Nabroji djela koja su nastala u duhu katoličke obnove!</p>
-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

<p>DUBRAVKA</p> <p>Objavi, Danice, jasni zrak objavi, Čuj tihe vjetrice u ovoj Dubravi; Pršat su počeli po listju zelenu Zovući dan bijeli i zoru rumenu. O zvijezdo, najdraži od neba uresu, Ukaži se, ukaži! Raskoš tve gdje su? Žuđena Danice, objavi se, objavi! I zvijeri i ptice, svaki te glas slavi; Sve te oči gledaju i srca tva hlipe Da nas svijeh obsjaju svjetlosti tve lipe, Da nam prije svane dan, blagi dan svečani, I žuđen i čekani u ovoj svojoj strani.</p>	<p>mjesto radnje</p> <p>Dan slobode</p>
<p>Dubravka je pastirska igra u tri čina. Radnja drame odvija se u Dubravi. Običaj je da se svake godine na dan kada se slavi sloboda vjenčaju djevojka i mladić za koje suci izreknu da su najljepši i najplemenitiji par.</p>	
<p>SKUP</p> <p>O lijepa, o draga, o slatka slobodo, dar u kom sva blaga višnji nam bog je do, uzroče istini od naše sve slave, uresu jedini od ove Dubrave, sva srebra, sva zlata, svi ljudski životi ne mogu bit plata tvoj čistoj ljepoti!</p>	<p>Nauči napamet!</p>
<p>Dramski zaplet u Dubravki počinje u trenutku kada vjenčanje i očekivani sretan rasplet radnje sprečava bogati a ružni Grdan tako da podmiti suce te oni odrede da se Dubravka kao najljepša ima vjenčati s tobože najljepšim Grdanom. I kada je već sve spremno za to neprilično vjenčanje u hramu boga Lera, boga ljubavi, sam bog Lero sprječava vjenčanje čudesnim znamenjem, pa se Dubravka ipak vjenča s Miljenkom. Narod slavi njihovo vjenčanje, a ujedno i svetkovinu slobode, te svi božici slobode na oltar pridonose darove i pjevaju himnu slobodi.</p>	<p>Čime započinje zaplet?</p>
<p>Alegorija Dubravke: Dubrava-Dubrovačka Republika Dubravka- sloboda, vlast Miljenko. Predstavnik vlastele Grdan- predstavnik građanstva</p>	<p>alegorija</p>

1.3.ZADATCI ZA SAMOPROVJERU ZNANJA

1.Zaokruži točnu tvrdnju:

- a) barok se javlja kao reakcija na protureformaciju
- b) barok je izraz katoličke obnove
- c) barok je izraz protestantizma

Odgovor na
str.4

1. Nadopuni :

Katolička obnova se javlja kao reakcija na _____, a cilj je bio _____ i _____ katoličku crkvu. Osniva se _____ red koji šire _____ osnivajući _____, _____.

Odgovor na
str.4

2. Barokni stil se odlikuje _____ i _____.

Odgovor na
str.4

3. Predstavnici drame u španjolskoj književnosti su:

- a)
- b)
- c)

Odgovor na
str.5

4. Hrvatski barok se razvija u književnim krugovima, a to su:

- a)
- b)
- c)
- d)

Odgovor na
str.4

5. Zaokruži točnu tvrdnju:

- a) autor prve hrvatske gramatike (1604.) je Jakov Mikalja
- b) autor prve hrvatske gramatike (1604.) je Bartol Kašić
- c) autor prve hrvatske gramatike (1604.) je Ivan Belostenec

Odgovor na
str.4

6. Gundulićeva Dubravka po književnoj vrsti je:

- a) ep
- b) poema
- c) pastoral

Odgovor na
str.6

7. Objasni ukratko alegoriju Dubravke

Odgovor na
str.6

<p>2. KLASICIZAM I PROSVJETITELJSTVO</p> <p>2.1.KLASICIZAM I PROSVJETITELJSTVO-UVOD</p> <p>U povijesnom značenju klasicizam je pokret u europskoj književnosti i kulturi od sredine 17.st. do druge polovice 18.st. Filozofija racionalizma, izraz ideološkog osamostaljivanja građanskog društva, paralelno se razvija s književnim stvaralaštvom klasicizma, osobito u Francuskoj. Rene Descartes, začetnik filozofije smatra da temeljna načela diktira razum (mislim, dakle jesam!) Teoretičar klasicističke književnosti utvrdio je kanone klasicističke estetike- djelo mora biti: moralistično, didaktično i racionalno. Značajke književnosti: sklad, jasnoća, preciznost, prevlast razuma nad osjećajima. Drama je glavna književna vrsta. Predstavnici su Jean Racine, Pierre Corneille i Moliere. Filozofija racionalizma svoj vrhunac doživljava u razdoblju prosvjetiteljstva. To je općeuropski pokret koji dominira Europom u 18.st. Nositelj pokreta je građanstvo, ali ga podupiru i neki vladari(Josip II, Fridrih II...) pa se još naziva i prosvijećeni apsolutizam. To je vrijeme razvoja znanosti(politička ekonomija, statistika, psihologija, sociologija...), vrijeme općeg znanstvenog duha. Najznačajniji predstavnik je Voltaire, filozof i književnik. Uz Denisa Diderota, Rousseaua i druge sudjelovao je u izradi najznačajnijeg djela Francuske 18.st- ENCIKLOPEDIJE. Prosvjetiteljstvo je najveće rezultate dalo u filozofiji, znanosti i prosvjeti, a najmanje u književnosti.</p> <p>2.2. HRVATSKA KNJIŽEVNOST 18.ST. MATIJA ANTUN RELKOVIĆ.</p> <p>18. st. u hrvatskoj književnosti obilježeno je istodobnim egzistiranjem baroka, klasicizma i prosvjetiteljstva. Hrvatska je i dalje podijeljena između različitih vlasti. U Dubrovniku- jača interes za znanost(R.Bošković), prevode se Molierove komedije s radnjom smještenom u Dubrovnik i „ponašenim“ likovima. Takvi prijevodi zovu se frančezarije. U Dalmaciji- naglasak je na pučko-prosvjetiteljskom tipu književnosti. Glavni predstavnik je Andrija kačić Miošić U kajkavskoj sredini najznačajniji je Tituš Brezovački, a u Slavoniji Matija Petar Katančić i Matija Antun Relković.</p>	<p>Što je klasicizam?</p> <p>Tko je začetnik filozofije racionalizma?</p> <p>Koje su značajke klasicističke književnosti?</p> <p>Što je prosvjetiteljstvo ?</p> <p>Tko su enciklopedisti?</p> <p>Objasni stilski pluralizam 18.st.</p> <p>Objasni frančezarije!</p> <p>Navedi predstavnike!</p>
--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

MATIJA ANTUN RELKOVIĆ

Zarobljen u ratu, u Njemačkoj, provodi niz godina gdje se upoznaje s prosvjetiteljskim idejama. Tamo je i napisao svoje najznačajnije djelo Satir iliti divji čovik. Želio je probuditi zapuštenu Slavoniju i prosvijetliti slavonskog seljaka.

Slavonija, zemljo plemenita,
vele ti si lipo uzorita,
nakićena zelenim gorama,
obaljana četirim vodama.

Na priliku zemaljskoga raja
rike teku sa četiri kraja:

Od istoka Dunaj voda pliva,
Od zapada studena Ilova

.....

To je ep u 11 pjevanja pisan epskim desetercima. Opjevao je ljepotu Slavonije, ali i zapuštenost. Djelo obiluje savjetima i poukama. Satir je govornik piščevih ideja i pripovjedač koji se zalaže za napredak i uzdizanje.

2.3.Zadatci za samoprovjeru znanja

1. Kako glasi Descartesova krilatica!

2. Značajke klasicističke književnosti su :

3 Najznačajnije djelo francuske književnosti 18.st. je

4 Kako još nazivamo prosvjetiteljstvo i objasni zašto?

6. Što su frančezarije?

Kakvim idejama je vođen autor u nastanku djela Satir...?

Kako Relković prikazuje Slavoniju?

Odgovor na str.8

Odgovor na str.8

Odgovor na str.8

Odgovor na str.8

Odgovor na str.8

Odgovor na str.8

<p>3.ROMANTIZAM U EUROPSKOJ I HRVATSKOJ KNJIŽEVNOSTI</p>	
<p>3.1. ROMANIZAM U EUROPSKOJ KNJIŽEVNOSTI-UVOD</p>	
<p>Romantizam je književnoumjetnički pokret koji se javlja krajem 18.st. i traje do 1830.</p> <p>To je vrijeme značajnih povijesnih događaja: Francuska revolucija, Napoleonov uspon i pad, ustanak dekabrista u Rusiji...</p> <p>Glavne značajke pokreta su : otpor prema racionalizmu, isticanje vrijednosti ljudskih osjećaja, subjektivizam i unošenje naglašene emotivnosti u sve književne rodove. Javlja se zanimanje za povijest, narodne jezike, folklor, zanimanje za egzotiku i mistiku.</p> <p>Naglašava se individualizam i pjesnička sloboda. Cijelo razdoblje obilježeno je romantičkim pesimizmom (svjetska bol-Weltschmerz), kojeg možemo tumačiti kao nesklad pojedinca i društva.</p> <p>Tematika romantizma:</p> <ul style="list-style-type: none"> -intimne preokupacije - pejzaži, daleki i egzotični krajevi - nacionalna prošlost -odmetništvo i sukob sa zakonom -mistično i okultno <p>U Njemačkoj romantizam započinje pokretom Sturm & Drang (oluja i nagon). Pokret ističe osebnost pojedinca, zalažu se za povratak prirodi i slobodu osjećaja.</p> <p>Predstavnici su Johann Wolfgang Goethe, Friedrich Schiller, braća Schlegel, braća Grimm</p> <p>U Francuskoj su predstavnici Alphonse de Lamartine i Victor Hugo.</p> <p>U Rusiji su predstavnici Mihail Jurjevič Ljermontov i Aleksandar Sergejevič Puškin.</p> <p>U Americi Edgar Allan Poe, a u engleskoj književnosti romantizam započinje pojavom „jezerskih pjesnika“ Williama Wordswortha i Samuela Taylora Coleridgea zatim Georga Gordona Byrona i Shelleya.</p>	<p>Što je romantizam i kada se javlja?</p> <p>Pojam svjetske boli!</p> <p>Nabroji teme romantizma!</p> <p>Predstavnici</p>
<p>3.2. ROMANTIZAM U HRVATSKOJ. IVAN MAŽURANIĆ.</p>	
<p>U Hrvatskoj se početkom 19.st. počinju osjećati nova duhovna kretanja kao prethodnica budućeg narodnog preporoda. Mlada hrvatska inteligencija uslijed sve jače germanizacije i mađarizacije spoznaje značenje nacionalnog bića i važnost kodifikacije vlastitog književnog jezika.</p> <p>1813. Maksimilijan Vrhovec piše proglas svećenstvu o potrebi prikupljanja narodnog blaga</p> <p>1815. Antun Mihanović piše Reč domovini od hasnovitosti pisanja vu domorodnom jeziku</p> <p>1818. Juraj Šporer traži list na hrvatskom jeziku</p> <p>Stvoreno je ozračje za organizirani nastavak započetog narodnog preporoda, odnosno za ILIRSKI POKRET koji traje od 1830. do 1843.</p>	<p>Što je naglašeno u hrvatskom romantizmu?</p> <p>Tko stvara osnovu za ilirski pokret?</p>
<p>1830. Ljudevit Gaj objavljuje Kratku osnovu horvatsko-slavenskog pravopisanja</p>	<p>Trajanje ilirskog pokreta</p>

<p>1832. grof Janko Drašković piše Disertaciju na štokavskom narječju 1835. počinju izlaziti Novine Horvatszke s prilogom Danica Horvatszka, Slavonszka i Dalmatinszka 1836. uvodi se ilirsko ime (Novine ilirske, Danica ilirska) 1842. Stanko Vraz pokreće prvi književni časopis Kolo. 1843. zabranjeno ilirsko ime Ivan Kukuljević održao prvi politički govor na hrvatskom jeziku u Hrvatskom saboru</p>	<p>Kronologija pokreta</p>
<p><u>Književno stvaralaštvo</u></p>	
<p>1.faza (1830.-1840.) Lirika je glavni žanr; to su programatske pjesme-budnice i davorije kojima je cilj buđenje nacionalne svijesti. Najpoznatija je Mihanovićeve Horvatska domovina, Horvatov sloga i zjedinjenje Ljudevita Gaja te Pjesma Hrvata Dimitrija Demetra.</p>	<p>Književna produkcija prve faze!</p>
<p>2.faza (1840.-1850.) Uz nacionalnu tematiku u lirici se javlja intimna i misaona tematika. Predstavници su Stanko Vraz, Petar Preradović, Ivan Mažuranić. Drame pišu Ivan Kukuljević Sakcinski i Antun Nemčić. U epskom stvaralaštvu najznačajniji je Ivan Mažuranić, autor najboljeg djela hrvatskog preporoda-Smrt Smail age Čengića.</p>	<p>Književna produkcija druge faze!</p>
<p>IVAN MAŽURANIĆ, SMRT SMAIL-AGE ČENGIĆA</p>	
<p>Epski spjev u 5 pjevanja- Agovanje, Noćnik, Četa,Harač i Kob.</p>	
<p>»Djeco moja, hrabri zatočnici, Vas je ova zemlja porodila, Kršovita, ali vami zlatna. Djedi vaši rodiše se tudijer, Oci vaši rodiše se tudijer, I vi isti rodiste se tudijer: Za vas ljepše u svijetu neima.</p> <p>Djedi vaši za nj lijevahu krvcu, Oci vaši za nj lijevahu krvcu, Za nj vi isti krvcu prolijevate: Za vas draže u svijetu neima. Orô gnijezdo vrh timora vije, Jer slobode u ravnici nije.</p>	
<p>Ep prikazuje borbu Crnogoraca i Turaka, borbu kršćanstva i islama, ali i pojedinačnu želju svakog naroda da se oslobodi od tuđinske vlasti s optimističnom porukom da se slogom, odlučnošću i hrabrošću zlo može pobijediti.</p>	

3.3. Zadatci za samoprovjeru znanja	
<p>1. Nabroji teme romantizma!</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	Odgovor na str.10
<p>2. Romantični pesimizam poznatiji je pod nazivom _____ ili _____</p>	Odgovor na str.10
<p>3. Kojim pokretom započinje romantizam u Njemačkoj?</p> <p>_____</p>	Odgovor na str.10
<p>4. Zaokruži „jezerske pjesnike“:</p> <p>a) G.G.Byron</p> <p>b) S.T.Coleridge</p> <p>c) Shelley</p> <p>d) W.Wordsworth</p>	Odgovor na str.10
<p>5. Kronološki poredaj:</p> <p>---Počinju izlaziti Novine Ilirske</p> <p>---Ljudevit gaj objavljuje Kratku osnovu horvatsko-slavenskog pravopisanja</p> <p>---- Vraz objavljuje časopis Kolo</p> <p>---- Sackinski drži govor na hrvatskom jeziku u Hrvatskom saboru</p>	Odgovor na str.10
<p>6. Nadopuni:</p> <p>Ilirski pokret se javlja unutar _____</p> <p>I traje od _____ do _____</p>	Odgovor na str.10
<p>7. Što su budnice i davorije?</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	Odgovor na str.11
<p>8. Nabroji pjesnike 2.faze!</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	Odgovor na str.11
<p>9. Nabroji pjevanja Mažuranićeva spjeva:</p> <p>_____</p>	Odgovor na str.11

<p>4. REALIZAM</p> <p><u>4.1. REALIZAM U EUROPSKOJ KNJIŽEVNOSTI.NATURALIZAM</u></p> <p>Realizam je književnopovijesno razdoblje koje se javlja 1830. i traje do 1870. Nakon romantizma koji ističe pojedinca, realizam opisuje svakidašnju stvarnost, društveni, gospodarski, politički i kulturni život. Likovi su obični ljudi iz svih društvenih slojeva koji se kreću u običnim prostorima.</p> <p>Realistički pisci imaju kritički odnos prema stvarnosti, naglašavaju socijalno-moralnu problematiku.</p> <p>U realizmu je pojačano zanimanje za prirodne znanosti, jača pozitivistička filozofija što je istodobno vodilo nastajanju realističke koncepcije književnosti.</p> <p>Realistički pripovjedač je objektivan, iskazan u 3. licu i nenazočan u radnji. Fabula slijedi kronološki red zbivanja, a događaji su povezani uzročno-posljedičnim vezama. Motivacija likova određena je njihovom karakterima i socijalnim okolnostima.</p> <p>Glavni književni žanr je roman. On svojim metodama opisivanja i pripovijedanja može najprikladnije i objektivno prikazati stvarnost.</p> <p>Predstavnici i djela:</p> <p>Engleska- Charles Dickens- Oliver Twist, David Copperfield Rusija- Nikolaj Vasiljevič Gogolj-Kabanica Ivan Sergejevič Turgenjev- Lovčevi zapisi Lav Nikolajevič Tolstoj- Ana Karenjina, Rat i mir Fjodor Mihailovič Dostojevski- Zločin i kazna, Idiot</p> <p>Francuska- Honore de Balzac- Otac Goriot Stendhal- Crveno i crno</p> <p>NATURALIZAM</p> <p>Naturalizam je nastavak realističkog doba. Javlja se 70.-ih godina 19.st. i traje do 1900. Zadaća pisaca je preuzimanje eksperimentalnih metoda iz prirodnih znanosti- roman je dokument stvarnosti prikaz ljudske svakodnevice. Naturalizam nastoji prikazati najtamnije i najružnije strane života (moralna izopačenost, zločin, duševna bolest i sl.)</p> <p>Glavni predstavnici naturalizma su: Emile Zola i Guy de Maupassant.</p> <p>4.2. PROTOREALIZAM. AUGUST ŠENOVA.</p> <p>Početak protorealizma u Hrvatskoj je 1860., kada su stvoreni uvjeti za novi kulturni razvoj (Ukidanje Bachova apsolutizma, početak političkog života u Hrvatskoj –osnivanje stranaka- narodnjaci, unionisti, pravaši).</p> <p>U književnosti se pojavljuju prvi znakovi realizma i to zahvaljujući Augustu Šenoi. Svoje misli o književnosti iznio je u članku Naša</p>	<p>Trajanje realizma</p> <p>Realistički stil</p> <p>Predstavnici i djela</p> <p>Koje su značajke naturalizma?</p> <p>Predstavnici naturalizma</p> <p>Kada započinje predrealizam u hrvatskoj književnosti?</p>
-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

<p>književnost. Ističe ulogu knjige u djelovanju na socijalni život i potrebu jačanja narodnog duha u svim društvenim segmentima . Šenoa je ostvario temelje i postao uzorom i u tematskom i u jezično-stilskom pogledu daljnjim tijekovima hrvatske književnosti sve do kraja 19.st.</p> <p>Književnici predrealizma su: Josip Freudenreich- Graničari Luka Botić- Bijedna Mara Josip Eugen Tomić- Zmaj od Bosne Franjo Marković-Kohan i Vlasta</p>	<p>Predstavnici</p>
<p>AUGUST ŠENOA</p> <p>Šenoa je obilježio čitavo književno razdoblje. Rođen je u Zagrebu, studirao u Zagrebu, Pešti, Pragu i Beču. Radi u kazalištu kao umjetnički ravnatelj i dramaturg, postaje gradskim bilježnikom te gradskim senatorom. Od 1874. urednik je časopisa Vijenac, a od 1877. potpredsjednik Matice hrvatske.</p> <p>Djela: Romani- Zlatarovo zlato, Seljačka buna , Čuvaj se senjske ruke, Diogenes, Kletva Priповijetke- Prijan Lovro, Prosjak Luka, Karanfil s pjesnikova groba ... Povjestice, feljtoni, komedija Ljubica</p>	<p>Biografija</p> <p>Bibliografija</p>
<p>PRIJAN LOVRO</p> <p>August Šeona boravio je na seoskom imanju svog prijatelja, gdje se upoznao s mladom udovicom s kojom se upušta u razgovor o književnosti:mlada udovica mu govori da rado čita no pretežito na njemačkom i francuskom jeziku jer je hrvatska literatura monotona.</p> <p>Nu ne shvaćajte me krivo; ne bijedim ja naših književnika: opisuju vam ono što u svom zavičaju nalaze, odnošaje malene, neznatne kako smo i mi maleni. Jesu li pisci krivi da u nas nema velikih katastrofa koje znadu uzdrmati dušu? Jesu li pisci kadri naslikati u malenu okviru velike divske slike, može li u našim okolnostima postati kakav zanimljiv junak romanu? To su vam sve pitanja na koja mi duša, premda velikom mukom, mora odgovoriti »Ne«, i stoga ne čitam skoro nikakvih hrvatskih knjiga.</p>	<p>Kritika hrvatske književnosti</p>
<p>- Plamna vaša rječitost, milostiva gospođo, zanosi čovjeka nehotice i skoro bi ga prevarila. Maleni smo, žalibože, slava naša ne ori se svijetom, da, i ono što smo pošteno zaslužili, otimlju našem imenu. Žalosno je to, muka hvata čovjeka, pravo velite. Al ipak ne sudim kao što vi. Upravo okvir naše malešnosti koja sapinje često smjelu dušu i žarko srce, rodi toliko borbe, toliko sukoba da će dušu silno potresti, i povijest ljudskoga srca u nas je toli razlika, toli živa da našim piscima ne treba nego prepisati je pa su napisali najljepši roman. Al da vam pravo kažem, mnogi naši pisci pišu o naravi ne motreći naravi, pišu o ljudskom srcu ne poznavajući ga.</p>	<p>Naglašena potreba za socijalnom tematikom</p>
<p>- To je sve teorija - nasmiješi se lijepa gospođa - a ja ću se vašim riječim tek onda pokoriti kad mi pokažete živ primjer, kad mi pokažete pravog junaka za roman.</p>	

August joj ispriča priču o svom prijatelju iz studentskih dana - prijaju Lovri.

Tragična sudbina intelektualca seoskog podrijetla, čiji teški životni uspon svršava tragedijom umjesto zasluženim trijumfom, često se javlja u našoj književnosti. On je prvi književni lik hrvatske književnosti koji je seljačkog podrijetla i pokušava postati intelektualcem, a za njegov udes kriva je okolina u kojoj se kreće i koja ga ne prihvata.

4. 3.REALIZAM U HRVATSKOJ KNJIŽEVNOSTI. JOSIP KOZARAC.

Hrvatski realizam započinje 1881. i traje do 1895. Društvene prilike od osamdesetih godina do kraja stoljeća vrlo su zaoštrene. Hrvatska je u okviru Austro-ugarske, ekonomski propada, politički je razjedinjena; ban Khuen Hedervary nastojao je skršiti nacionalni duh raspirujući stranačke borbe.

Društveni preobražaj uvjetovan je prodorom kapitalističkih odnosa; započinje naglo propadanje plemstva, selo se raslojava, pojačana je ekonomska emigracija i javlja se gradski proleterijat.

Tematika realizma

- uspon građanskog staleža- realizam obraća pažnju intelektualnom tipu u redovima građanstva;prikazuje se malograđanština, moralna bijeda, karijerizam, ispraznost...
- propadanje plemstva- prikazuju moralnu izopačenost feudalaca,iskazuju kritički stav
- nacionalno-politička tematika- slika političkog života
- seoska inteligencija u gradskoj sredini- pogospođivanje seoskih sinova, tragika intelektualaca
- raslojavanje sela- prikazuju se društveno ekonomska i moralna problematika

Teme su prikazane s regionalnim obilježjima (regionalizam); pisci pišu o kraju kojeg najbolje poznaju.

Predstavnici:

Istra i Primorje	Eugen Kumičić Vjenceslav Novak
Slavonija	Josip Kozarac
Lika	Jure Turić Josip Draženović
Zagorje	K.Š.Gjalski A.Kovačić

Seoska inteligencija u gradskoj sredini

Društveno politička situacija

Tematika realizma

regionalizam

JOSIP KOZARAC, TENA

Kozarac u ovoj pripovijetci svoju Slavoniju doživljava kao neopreznu djevojku koja nerazumno rasipa svoju ljepotu, kao da će njena mladost i snaga trajati vječno.

Leon koji siječe njegovu slavonsku šumu i iskorištava Teninu mladost i ljepotu predstavlja strance koji dolaze u Slavoniju i uništavaju je.

On je dobro znao da ona ljubi njegov novac, njegove lijepe sobe, i onaj burni raskalašeni život u tim sobama, ali to njega nije ni peklo ni snuždivalo, on je znao da nije ni tražio samotnu ljubicu, koju će presaditi u svoj vrt, nego ružu, koju će si zadjeti za prsa, da mu miriši i ugađa - jedan dan. On je nju volio toliko, koliko i zemlju, u kojoj je sada živio: on nije došao u Slavoniju, da ostane navijek u njoj, da bude članom te zemlje, da s njom diše i uzdiše, ne, on je došao, da se okoristi onim što je u njoj lijepoga, i vrijednoga, on je došao da se obogati u toj zemlji, a kada se obogati, onda da rekne: zbogom ostaj, lijepa zemljo, ja te više ne trebam, ja idem u svoj kraj, u svoj rod, da potrošim ono, što sam u tebi ubrao!... To isto je njemu i Tena bila...

No Kozarac ne vidi sve tako crno. On pronalazi rješenje u ljubavi i radu koji su u stanju da očiste svaku zabludu, a dvoje nesretnika može na ruševinama nekadašnje ljepote izgraditi sreću koja će se temeljiti na dubljim vrijednostima od ljepote.

To su vidjele njihove oči, a što su vidjele nije bilo lijepo; ali dok je to došlo do srca, pretvorilo se u ono anđeosko milosrđe, iz kojega se rodio biser, - suza na njihovim očima, suza, iz koje je prosijevala sjajna traka ljepše budućnosti, budućnosti, koja će kuću Jerka Pavletića iznova podići, zapustjela polja iznova pomladiti, novomu pokoljenju ljepši put utrti...

Tema

Uništavanje prirodnih bogatstava

Kojim vrijednostima čovjek može osmisliti svoj život?

4.4.Zadatci za samoprovjeru znanja

1.Realizam je _____, javlja se _____ i traje do_____.

2.Kakav je odnos realističkih pisaca prema stvarnosti i koju tematiku koriste?

3. Popuni tablicu autorima koji pripadaju određenoj nacionalnoj književnosti!

Francuska književnost	Ruska književnost	Engleska književnost

4.Poveži autora i djelo!

Oliver Twist

Idiot

Kabanica

Crveno i crno

Rat i mir

F.M. Dostojevski

L.N.Tolstoj

Sthendal

N.V.Gogolj

C.Dickens

5.Što se prikazuje u djelima naturalizma?

6. Teme hrvatskog realizma su:

7. Što je regionalizam?

Odgovor na str.13

Odgovor na str.13

Odgovor na str.13

Odgovor na str.13

Odgovor na str.13

Odgovor na str.15

Odgovor na str.15

5. JEZIK

5.1. MORFOLOGIJA

Morfem je najmanja jezična jedinica koja ima svoje značenje.

Morfologija je jezikoslovna disciplina koja proučava morfeme.

Morf- izraz morfema

Alomorf-inačica istog morfema

Podjela morfema:

1) prema položaju- korijenski, prefiksalni, sufiksalni

2) prema funkciji- rječotvorni, gramatički

Vrste riječi:

Nepromjenjive- prilozi, prijedlozi, veznici, uskllici, čestice

Promjenjive- imenice, zamjenice, pridjevi, brojevi, glagoli

Promjena riječi može biti izazvana potrebom da se označi:

a) rod

b) broj

c) padež

d) lice

e) vrijeme i način

-imenske riječi mijenjaju se sklonidbom (deklinacijom) po padežima

-glagoli se mijenjaju sprezanjem (konjugacijom) po licima

5.2. SINTAKSA

(grč. Syntaksis-sređivanje)

- jezikoslovna disciplina koja proučava rečenice

- članovi rečeničnog ustrojstva:

PRILOŽNA OZNAKA okolnosti vršenja radnje	PREDIKAT jezgra rečenice	OBJEKT predmet radnje
ATRIBUT označava svojstvo imenske riječi	SUBJEKT vršitelj radnje	APOZICIJA imenica koja se dodaje drugoj imenici

Rečenice po sastavu -jednostavne i složene

Složene rečenice

Nezavisno složene	Zavisno složene
Sastavne Rastavne Suprotne Isključne zaključne	Subjektivne Predikatne Objektivne Atributne Priložne

Red riječi u rečenici: osnovni
stilski obilježeni
automatizirani

6. ZADATCI ZA PROVJERU ZNANJA

1. Barok (značajke stila, književni krugovi, tematika, predstavnici)
2. Ivan Gundulić, Dubravka
3. Klasicizam i prosvjetiteljstvo (značajke, predstavnici)
4. M.A.Relković, Satir iliti divji čovik
5. Romantizam (značajke, teme, predstavnici)
6. Hrvatski romantizam (značajke, književno stvaralaštvo)
7. Ilirski pokret-kronologija
8. Ivan Mažuranić, Smrt Smail-age Čengića
9. Realizam (značajke, predstavnici)
10. August Šenoa, Prijan Lovro
11. Realizam u Hrvatskoj(teme, regionalizam)
12. Josip Kozarac, Tena
13. Morfologija (pojam, vrste riječi)
14. Sintaksa (pojam, članovi rečeničnog ustrojstva, podjela rečenica)